

9. **Войнаренко М. П.** Концепція кластерів – шлях до відродження виробництва на регіональному рівні / М. П. Войнаренко // Економіст. – 2000. – № 1. – С. 15.
10. **Войнаренко М. П.** Кластери як полюси зростання конкурентоспроможності регіонів // Економіст. – 2008. — № 10. – С. 27-30.
11. **Геєць В.** Кластери і мережеві структури в економіці - тема досить цікава, але на сьогодні ще до кінця не вивчена ... // Економіст. – 2008. – № 10. – С. 10-11.
12. **Гребенник Н. Г.** Концепция кластеров на морском транспорте // Развитие методов управления та господарювання на транспорті: Зб. наук. праць. – Вип. 8. – Одеса: ОДМУ, 2001. – С. 86-93.
13. **Козырь Б.** Морские кластерные системы и Николаевский регион // Порты Украины. – 2010. – № 7 (99). – С. 12-13.
14. **Демьянченко А. Г.** Роль и структура морских портов Украины [Текст] / А. Г. Демьянченко // Проблемы экономики. – 2013. – №2. – С. 53-59.
15. **Чимшир В. І.** Визначення напрямків регіонального розвитку соціотехнічних систем у рамках програми євроінтеграції [Текст] / В. І. Чимшир // Технологічний аудит та резерви виробництва. – 2013.– Том 5, № 5/5(13). – С. 20-22.

Рукопис подано до редакції 15.04.17

УДК [33+608.5]-044.922: 658.114.5-047

А. М. ТУРИЛО, д-р економ. наук, проф., О.В. КОРНУХ, канд. економ. наук, доц.
Криворізький національний університет

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК І ВПЛИВ ПРОЦЕСІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ І ТРАНСФОРМАЦІЇ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА РІВЕНЬ ІННОВАЦІЙНОСТІ, ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ І КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ КОРПОРАЦІЇ

Мета. Подальше дослідження сутності категорії «трансформація», взаємозв'язків та впливу процесів економічної трансформації й трансформації інтелектуальної власності на рівень інноваційності, фінансово-економічної безпеки і конкурентоспроможності корпорації.

Методика. У статті використано такі загальнонаукові принципи дослідження як: історичний й термінологічний підходи; функціональний та системний, зокрема структурно-функціональний та системно-діяльнісний.

Результати. Визначено важливі для корпорації види трансформації. Зазначено, що «сукупний інтелект власників корпорації» та «сукупний інтелект менеджменту корпорації» є основою формування та реалізації трансформаційних процесів в корпорації. Доведено, що на економіку корпорації й прогресивні процеси її економічної трансформації впливають рівень людського капіталу, інтелектуального капіталу та інтелектуальної власності корпорації. Усвідомлення власниками та вищим менеджментом циклічного характеру розвитку всіх економічних систем, зміни домінуючих бізнес моделей та ролі ключового фактора виробництва в забезпеченні інноваційності корпорації є основою «пускового механізму» процесів трансформації в ній. Зроблено наголос, що вимоги інноваційної економіки обумовлюють пошук нових джерел економічного зростання та розв'язання задач по її формуванню і забезпеченню на всіх рівнях господарювання. Підкреслено, що чим раніше будуть розпочаті трансформаційні процеси в корпорації, тим більші можливості будуть у неї щодо отримання певних конкурентних переваг і формування необхідного рівня фінансово-економічної безпеки.

Наукова новизна. Обґрунтовано взаємозв'язок і взаємообумовленість процесів трансформації в корпорації, показано роль «інтелекту корпорації» в сучасних конкурентних умовах господарювання. Визначено вплив процесів трансформації на конкурентні переваги, фінансово-економічну безпеку корпорації та додаткові умови її прогресивного розвитку. Запропоновано термін «важіль конкурентної переваги від трансформаційних процесів».

Практична значимість. Розглянуто в даному дослідженні теоретико-методологічні положення й практичні рекомендації дозволяють більш глибоко досліджувати взаємозв'язки і вплив процесів економічної трансформації, трансформації інтелектуальної власності на рівень інноваційності, фінансово-економічної безпеки і конкурентоспроможності корпорації і розробляти, на цій основі, організаційно-економічний механізм забезпечення трансформації інтелектуальної власності.

Ключові слова: трансформація, інтелект, інтелектуальна власність, інноваційність, фінансово-економічна безпека, конкурентоспроможність, трансформація інтелектуальної власності корпорації

Проблема та її зв'язок з науковими та практичними завданнями. Весь всесвіт, скільки він існує, постійно знаходиться в процесі змін і перетворень.

І саме в цьому аспекті весь розвиток суспільного виробництва, ринкової системи господарювання пронизаний трансформаційними процесами.

Трансформація, як певне, зі своїми специфічними рисами, і складне явище суспільного розвитку є об'єктивною і багатогранною категорією.

На сучасному етапі розвитку суспільства змінюється структура економіки, основою якої виступають знання, інтелектуальна власність, інтелектуальний капітал та інновації.

Особливої актуальності набувають дослідження процесів трансформації, пов'язаних з об'єктами інтелектуальної власності, ефективно залучення яких у комерційний оборот суттєво підвищує інноваційність бізнесу.

Конкурентності та економічному лідерству підприємств сприяє нова галузь науки - інноватика, яка вивчає механізми ініційованих і контрольованих змін, створення, освоєння і поширення різного типу інновацій.

Аналіз досліджень і публікацій. Питаннями трансформації займалися такі вчені як В.С.Савчук, Ю.К. Зайцев, Л.В. Марчук І.Б. Жилияєв, О.М. Шубалій Г.С. Вечканов, Г.Р. Вечканов, В.Т. Пуляев та ін.

У самому загальному розумінні поняття трансформація (лат. *transformatio*) означає перетворення, перевтілення, зміну виду, форми, властивостей чого-небудь [1].

Соціально-економічна трансформація – процес поступового екстенсивного та інтенсивного цільового перетворення однієї системи на іншу, що супроводжується становленням нової якості системи [2].

У контексті постіндустріальних перетворень у роботі [3] пропонується використання терміну «трансформації відносин власності» – як постійного процесу змін у системі відносин власності, що відбувається у складному взаємозв'язку різновекторних тенденцій та супроводжується зовнішніми (формальними) і внутрішніми (змістовими) перетвореннями.

На рівні суб'єкта господарювання, трансформація – це процес, який включає в себе всі етапи економіко-організаційних змін та перетворень підприємства від поточного стану до бажаного [4].

Змістовні питання і окремі аспекти дослідження, оцінки і управління процесом трансформації розглянуто в науковій літературі [1-6 та ін.].

Однак, не всі важливі і ключові проблеми й завдання даного явища, в силу своєї складності і специфічності, розкриті на сьогодні достатньо повно і акцентовано.

Окремі з них, згідно нашого бачення і предмету дослідження, представляємо в даній роботі.

Постановка задачі. Виходячи з аналізу суспільного розвитку, наукових праць, практики і нашого розуміння, трансформація як явище відбувається в різних масштабах і інтервалах часу, в різних формах і видах, в різних сферах і видах діяльності суспільства, з різним рівнем суб'єктивної оцінки і управління, з різним рівнем використання економічних вигід від протікання даного процесу.

Ці аспекти і потрібно враховувати при предметному дослідженні даного явища.

Мета роботи полягає в подальшому дослідженні сутності категорії «трансформація», взаємозв'язків та впливу процесів економічної трансформації й трансформації інтелектуальної власності на рівень інноваційності, фінансово-економічної безпеки і конкурентоспроможності корпорації.

Викладення матеріалу та результати. Потрібно відзначити, що трансформація як категорія, в першу чергу, несе в собі ознаку динамічності і, на цій основі, характеризує гармонійну єдність певного процесу і сукупності специфічних змін (рис. 1).

Трансформація як об'єктивне і загальносуспільне явище знаходить свої конкретні прояви і на мікрорівні, зокрема в розвитку корпорацій.

Такі підходи до визначення представлених вище видів трансформації в межах корпорації і їх взаємозв'язків між собою наведено на рис. 2 й 3.

Мета виділення саме цих видів трансформації полягає в тому, щоб показати ту виключну роль «інтелекту корпорації» (в різних його іпостасях) в сучасних жорстких конкурентних умовах функціонування всіх підприємницьких структур, і його особливий і визначний вплив на економіку корпорації, а значить і на процеси економічної трансформації [7,8].

Вимоги інноваційної економіки обумовлюють пошук нових джерел економічного зростання та розв'язання задач по її формуванню і забезпеченню на всіх рівнях господарювання. Усвідомлення власниками та вищим менеджментом циклічного характеру розвитку всіх економічних систем, зміни домінуючих бізнес моделей та ролі ключового фактора виробництва в забез-

печенні інноваційності корпорації є основою «пускового механізму» процесів трансформації в ній.

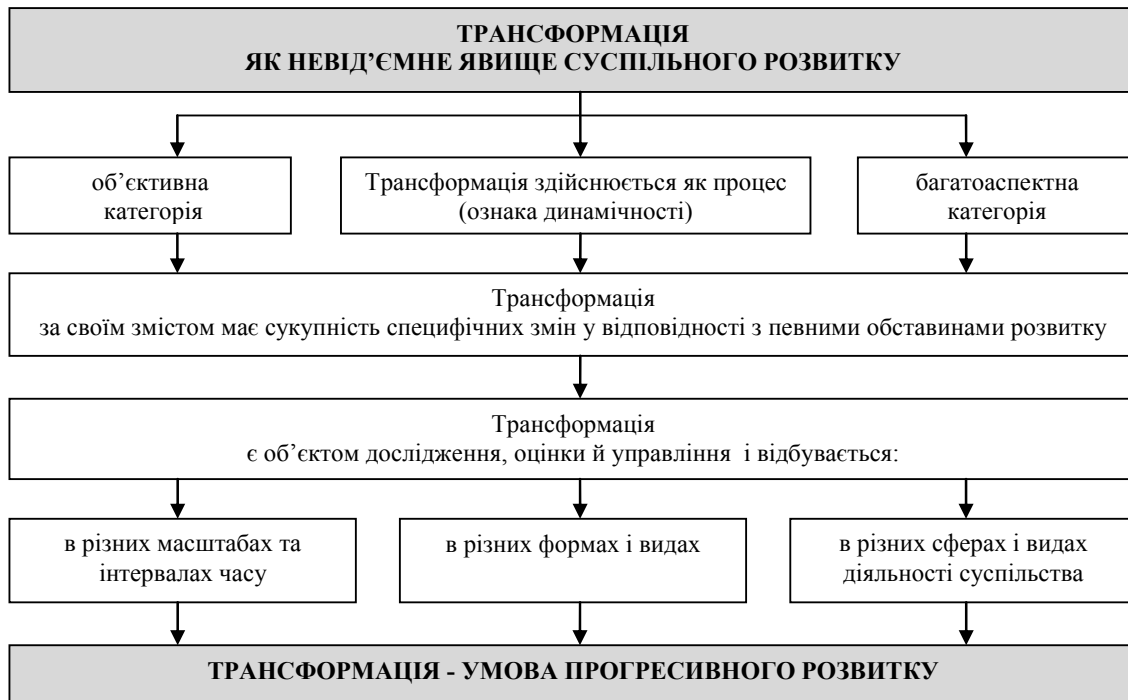

Рис. 1. Трансформація і методологічні підходи до її дослідження, авторська розробка

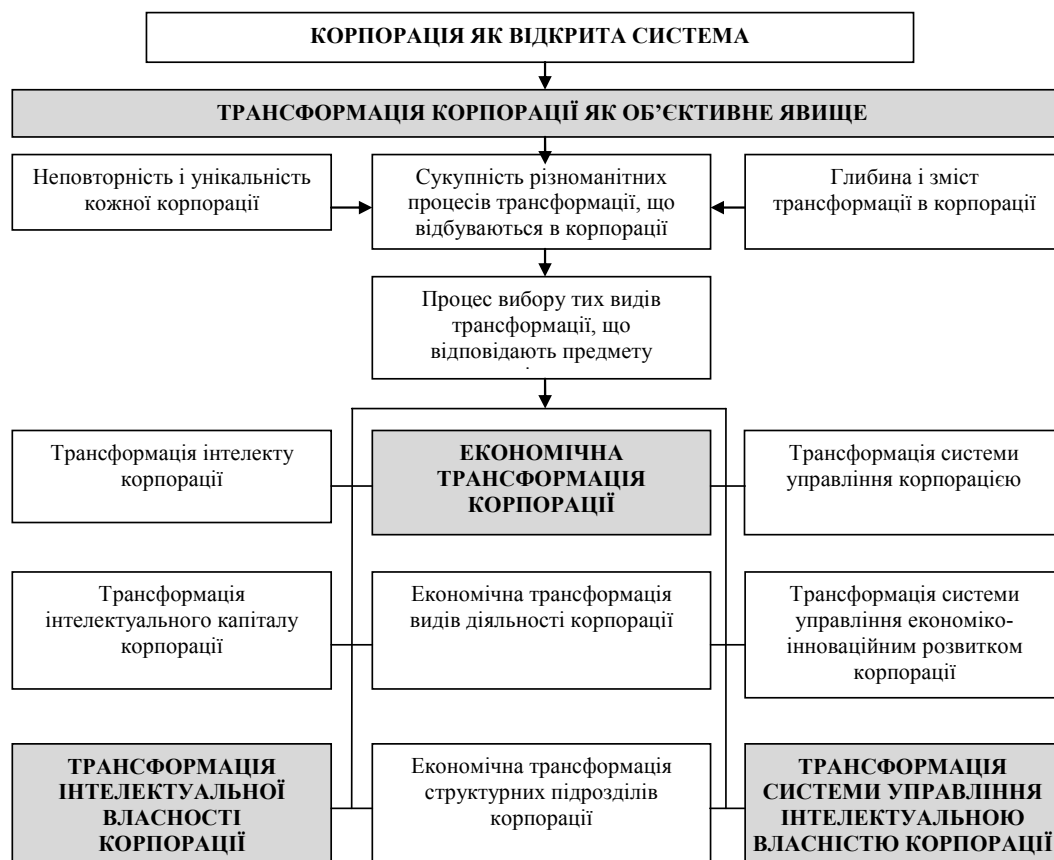

Рис. 2. Визначення важливих для корпорації видів її трансформації, авторська розробка

Підкреслимо, що чим раніше будуть розпочаті трансформаційні процеси в корпорації, тим більші можливості будуть у неї щодо отримання певних конкурентних переваг і формування необхідного рівня фінансово-економічної безпеки.

Для отримання конкурентних переваг постає нагальна потреба у розробці організаційно-економічного механізму забезпечення трансформації інтелектуальної власності. В цьому аспекті пріоритетним його елементом виступає людський капітал корпорації, бо саме він є потенційним джерелом створення інтелектуальної власності.

В сучасних дослідженнях різних аспектів інтелектуальної власності все більше піднімаються питання визначення її економічної сутності і ролі в інноваційному розвитку [9, 10 та ін.].

Так, в роботі [10] відмічається значення інтелектуальної власності в економічному обороті підприємства, і представляється вона в трьох іпостасях: 1) як основний (необоротний) капітал - у вигляді нематеріальних активів; як оборотний капітал - при підготовці та перепродажу інтелектуальної власності; як товар - при продажу ліцензій.

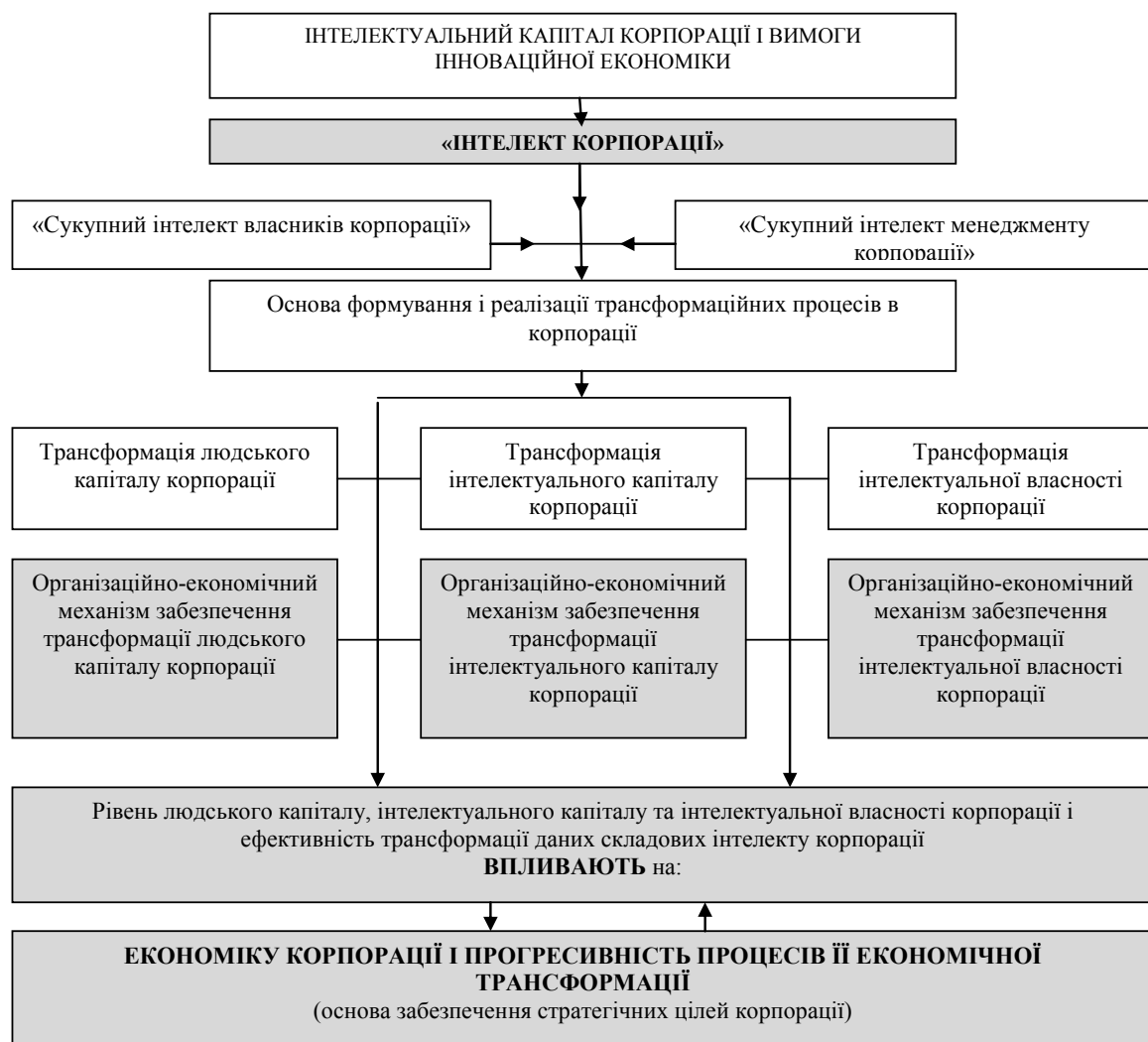

Рис. 3. Взаємозв'язок і взаємообумовленість процесів трансформації в корпорації, авторська розробка

Отже, інтелектуальна власність виступає важливим чинником економіко-інноваційного розвитку корпорації та потужним інструментом забезпечення конкурентних переваг.

Економічній трансформації підлягають всі складові єдиної економічної системи корпорації.

Економічна трансформація за своїм впливом на процес розвитку корпорації забезпечує, в першу чергу, підвищення економічної ефективності її діяльності, і на цих засадах, отримання

значних додаткових доходів, які і будуть тією важливою додатковою інвестицією в майбутній розвиток корпорації.

Трансформація ж інтелектуальної власності за своєю сутністю і впливом на процес розвитку корпорації відображається, в першу чергу, на зростанні її загального інноваційного рівня (забезпечується процес інноватизації корпорації); вона є важливим «модулем» загальних комплексних заходів в діяльності корпорації.

Трансформація інтелектуальної власності в ракурсі економічних наслідків для корпорації, характеризує певну економічну сферу, в якій переважно реалізується даний процес, і опосередковано забезпечує необхідну величину економічного результату корпорації.

Економічна трансформація корпорації включає в себе не тільки трансформацію безпосередньо економічного розвитку, а й розробку інновацій економічного профілю (наприклад, інновацій в сфері економічних методів впливу на діяльність корпорації).

Потрібно відмітити і те, що інтелектуальна власність в корпорації стає усе більш значимим чинником забезпечення її фінансово-економічної безпеки, бо вона впливає і на фінансові і на економічні результати діяльності корпорації. Інтелектуальна власність і її трансформація - це кардинально новий підхід формування фінансово-економічної безпеки корпорації.

Вплив трансформаційних процесів в корпорації на її фінансово-економічну безпеку і конкурентність представлено на рис. 4.

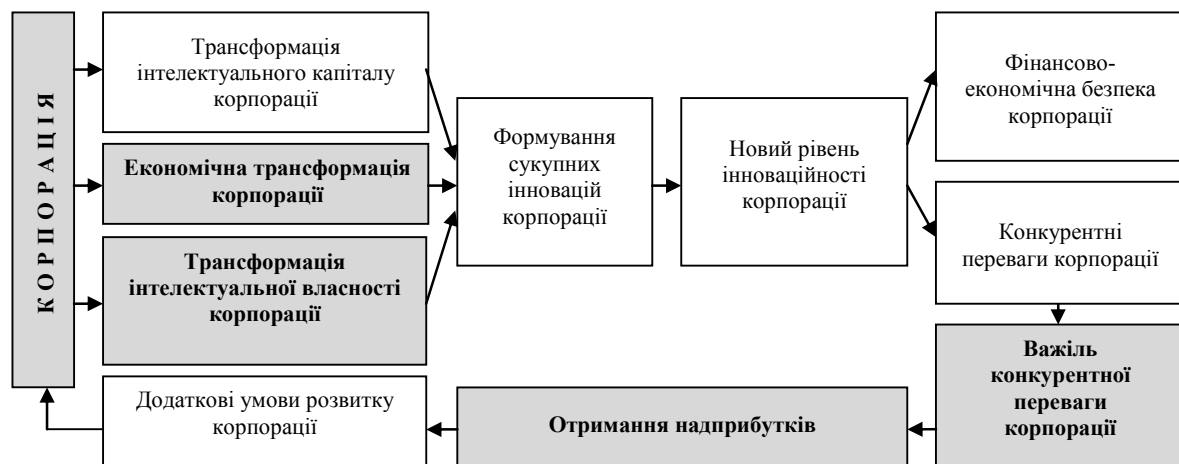

Рис. 4. Вплив процесів трансформації на конкурентні переваги, фінансово-економічну безпеку корпорації та додаткові умови прогресивного її розвитку, авторська розробка

Процес трансформації інтелектуального капіталу й інтелектуальної власності є джерелом появи певних видів інновацій в матеріальній і нематеріальній формах на всіх рівнях господарювання в корпорації і здійснюються вони за ініціативою інноваторів.

Особливість таких інновацій полягає в тому, що вони є продуктом корпорації і розробляються предметно під специфіку її виробничо-господарської діяльності. Така предметність інновацій, з одного боку, приносить корпорації більш високий рівень інноваційності, а з іншого боку, приводить до зростання прибутків (при інших рівних умовах).

До того ж, високий рівень інноваційності корпорації є запорукою формування нових конкурентних переваг і необхідної, для певної економічної ситуації, фінансово-економічної безпеки корпорації.

Першість корпорації у виявленні необхідності і започаткуванні процесу трансформації інтелектуальної власності забезпечить для неї не просто конкурентні переваги, а дозволить потенційно одержати «важіль конкурентної переваги від процесу трансформації». «Сила» і термін дії такого важеля визначаються якістю протікання трансформації і тим часом, на який ця корпорація випереджає своїх конкурентів в даному процесі.

Конкурентна перевага такої корпорації у вигляді конкурентного важеля буде представлена тим періодом, після якого інші підприємства теж почнуть здійснювати аналогічні трансформаційні процеси.

Висновки. Отже, розглянуті в даній роботі питання дозволяють по новому і більш ґмно підійти до розкриття сутності і взаємозв'язку певних трансформаційних процесів в корпорації і їх впливу на її інноваційність, фінансово-економічну безпеку та конкурентність.

Список літератури

1. Савчук В.С., Зайцев Ю.К. Трансформаційна економіка / В.С. Савчук, Ю.К. Зайцев, І.Й. Малий та ін.; За ред. В.С. Савчука, Ю.К. Зайцева / Навч. посіб. – К.: КНЕУ, 2006. – 612 с.
- Жиляєв І.Б. Регіональні трансформаційні соціально економічні системи в умовах платіжної кризи: Автореф. дис... докт. екон. наук: 08.00.05 [Електронний ресурс] / І.Б. Жиляєв; Харк. нац. академія. — Харків, 2007. — 27 с. — укр.
2. Степаненко С.В. Трансформація відносин власності у постіндустріальній економіці: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.01 [Електронний ресурс] / С.В. Степаненко; Нац. гірн. ун-т. — Дніпропетровськ, 2008. — 21 с. — укр.
3. Марчук Л.В. Економічне оцінювання та регулювання процесів трансформацій підприємства : дис. канд. екон. наук : 08.06.01 / Л.В. Марчук. – Львів, 2005. – 195 с.
4. Вечканов Г.С. Краткая экономическая энциклопедия / Г.С. Вечканов, Г.Р. Вечканов, В.Т. Пуляев. - СПб.: Петрополис, 1998. - 368с.
5. Шубалій О. М. Трансформація еколого-економічних відносин у лісовому секторі: механізми та інститути : дис. докт. ек. наук : 08.00.06 / Шубалій Олександр Михайлович – Київ, 2015. – 448 с.
6. Турило А.М., Корнух О.В. «Економічна трансформація» як ключове поняття сучасного суспільного розвитку / А.М. Турило, О.В. Корнух // Вісник Херсонського державного університету. – Херсон. – 2014. – № 6. – С. 189–192.
7. Турило А.М., Корнух О.В. Теоретико-методичні підходи щодо визначення сутності категорії «економічна трансформація» / А.М. Турило, О.В. Корнух // Вісник Одеського національного університету. Економіка. – 2014. - Том 19. - Випуск 2. –С. 53-56
8. Пріоритети національного економічного розвитку в контексті глобалізаційних викликів : монографія : у 2 ч. - Ч. 1 / за ред. В.М. Гейця, А.А. Мазаракі, - К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2008. - 389 с.
9. Буевич А. П. Экономическая сущность интеллектуальной собственности и методология её оценки : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. ек. наук : спец. 08.00.01 / Буевич А. П. – Москва, 2004. – 28 с.

Рукопис подано до редакції 15.04.17